

Diskulogen

Nummer 17

Januari 1990

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Föreningens årsmöte har nu avhållits och det nya verksamhetsåret rullar i gång med delvis ny styrelse. Vad som i detalj tilldrog sig på årsmötet kan man läsa i protokollet som återfinns på annan plats i detta nummer av DISKULOGEN. Här skall jag bara kommentera en del och då i första hand att P O Bergman, som var en av initiativtagarna till föreningen 1980 och kanske dess främste tillskyndare, inte ställde upp till omval i styrelsen.

PO:s betydelse för föreningens lyckosamma start och utveckling de första åren kan inte nog överkattas. Som redaktör för Släktforskarnytt samlade PO in en stor mängd värdefull information om hjälpmedel och betingelser för modern släktforskning som via tidskriften spreds till en intresserad läsekrets. Släktforskarnytt var en huvudorsak till föreningens växtkraft, särskilt de första åren innan datorprogrammen fick en större spridning.

PO tog också initiativet till föreningens engagemang i projekt Claes och har som projektledare drivit arbetet med framtagning av vigseregister med stor energi och konsekvens. Resultatet i form av inbundna register för ett antal socknar har ännu inte fått den spridning de förtjänar. Bl a borde de bibliotek som betjänar släktforskare ha dessa register på sina hyllor lätt åtkomliga som hjälp vid forskningen. Registren kan dessutom köpas till självkostnadspris som är fullt överkomligt för de forskare som vill ha egna registerexemplar för sina socknar.

fortsättning sidan 2

INNEHÅLL

Ordföranden har ordet	1
Medlemsavgiften 1990	1
Redaktörens hörna	2
Styrelsen 1990	2
DIS Family, men hur?	3
Släktdata på engelska	5
PLF - Databas för Kalmar län	6
Bildhantering i släktforskning	8
Insändare	10
Kurser	11
Nya medlemmar	12
Var rädd om dina data!	13
Protokoll från Årsmöte	Bil.

MEDLEMSAVGIFTEN

Medlemsavgiften för 1990 är 80 kr. Härav går 20 kr som bidrag till regionföreningen för Dig som är medlem i en sådan.

Medlemmar i DIS-VÄST och DIS-ÖST betalar DIS-avgiften via regionföreningen. Övriga får med detta nummer av DISKULOGEN ett inbetalningskort såvida inte avgiften redan är betald.

Glöm inte att besvara enkäten på inbetalningskortet, se mer om denna på sidan 12!

I en bilaga till årsmötetsprotokollet finns en sammanställning där Du kan bilda Dig en uppfattning om vad medlemsavgiften används till.

Som framgår av styrelsens svar på en av årsmötesmotionerna, så avses mellanprodukten i projekt Claes i form av datadisketter även utgöra ingångsmaterial i ett projekt DISBAS, där vigselregistren även kan göras tillgängliga för datorbaserad sökning tillsammans med andra register, t ex DIS Forskningsregister med samsorterat DISGEN-material.

Ett annat projekt som presenterades i samband med årsmötet är meddelandesystemet DIS Family, som i dagarna kommit i gång på allvar. DIS Family ansluts till det redan existerande DISNET, vilket innebär att ett antal persondatorer i landet via telefonnätet utväxlar information mellan släktforskare, som gör sina inlägg via modem. En första lektion i hur man kommer i kontakt med DIS Family och DISNET finns i detta nummer av DISKULOGEN.

I övrigt fortsätter utvecklingsarbetet på DISGEN version 5 och även vissa andra verksamheter, t ex försök inom området bildhantering som Du också kan läsa om i detta nummer.

Även om DIS - trots vad som sägs på sina håll - INTE sysslar med kommersiell verksamhet, så behöver vi ändå marknadsföra oss för att bli ännu starkare och skapa förutsättningar för fortsatta insatser för datorhjälp i släktforskningen. Hjälptill genom att VÄRVA ytterligare MEDLEMMAR till DIS och regionföreningarna DIS-VÄST och DIS-ÖST! Kanske kan det bli någon ytterligare region- eller lokalförening under året.

Sture Bjelkåker

REDAKTÖRENS HÖRNA

I förra numret av Diskulogen lovade jag fler 'utsmäckningar' och eventuellt lite bilder i detta nummer av medlemsbladet. Till en viss del har vi lyckats hålla det löftet, men fortfarande dras vi med en del produktionsproblem. Det största av dessa problem är min egen utrustning, som består av en gammal AT med en processor på 10 MHz och med ett internminne på 512 + 512 kbyte, vilket gör, att det är mycket svårt att få upp någon hastighet på arbetet med medlemsbladet. Till nästa gång skall jag försöka få råd med att skaffa ett nytt moderkort till datorn, och då helst ett till en 386.a med minst 16 MHz klockfrekvens och 2 Mbyte internminne.

På grund av att det tar så lång tid att göra arbetet på min dator, så har de utlovade 6 numren per år bara blivit 4, vilket ett byte till en kraftfullare dator alltså bör råda bot på.

Därutöver planerar styrelsen och DISKULOGEN-redaktionen att referera andra släktforskar-tidskrifter, och med lite mer tid för undertecknad utöver själva DISKULOGEN-produktionen skulle också kunna innebära, att jag även skall kunna producera egna artiklar i olika ämnen. Självfallet önskar jag också många bidrag från läsekretsen, vilka tacksamt emotses på diskett med texten i aasciformat, antingen till föreningens adress eller till min adress

Box 4137, 390 04 KALMAR.

Janne Dahl

Medlemsblad för Föreningen för Datorhjälp i Släktforskningen - DIS

Adress: Sandgatan 10 kv, 582 35 LINKÖPING

Tel: 013/149043, DIS Family 013/139473

Redaktör: Janne Dahl

DIS styrelse 1989/90

Sture Bjelkåker, ordförande
Hässleg.5, 58267 LINKÖPING 013/150902

Lars Blomberg, vice ordförande
Ärenprisiv.111, 59062 LINGHEM 013/70458

Olof Cronberg, sekreterare
S.Järnvägsg.21A, 35234 VÄXJÖ 0470/21763

Rune Stalefors, kassör
Sländestigen 11, 58258 LINKÖPING 013/153026

Ordinarie ledamöter
Mats Hallerby
Kumla allé 45B, 13553 TYRESÖ 08/7126924

Björn Johansson
Vidingsjög.4, 58267 LINKÖPING 013/158831

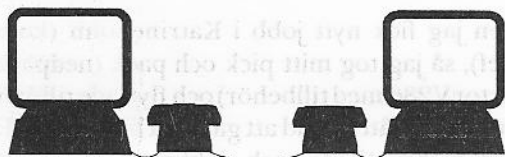
Karl-Gustav Junhall
Enebergsv.13, 51100 KINNA 0320/12557

Björn Molin
Fjällglimmen 2, 42449 ANGERED 031/301394

Göran Tengné
Kyrkv. 13, 18274 STOCKSUND 08/7556356

Suppleanter
Böo Jonsson
Hammarésv.47, 13141 NACKA 08/7162435

Bertil Stalefors
Arrendeg.82, 58331 LINKÖPING 013/213781

DIS Family, men hur...?!?

I de senare numren av Diskulogen har det förekommit information om olika datorer med konferenssystem. Det har speciellt skrivits om möjligheten att utbyta frågor direkt i ett sådant system angående hanteringen av DIS-programmen. Nu har alltså DIS Family äntligen kommit igång efter en lång tids väntan. Och därmed är det dags att förklara lite närmare vad som behövs för att komma åt den här basen och hur man tar dom första stappande stegen ut i världen.

Det du behöver är, förutom din dator, ett terminalprogram, en ledig serieport, ett modem med tillhörande modemkabel och en telefon. Dessutom går det åt en del äventyrlusta och tid. För att nu bena ut det här lite noggrannare, så ska jag gå in i lite mera detalj på vissa delar.

Terminalprogrammet får din dator att uppföra sig som en terminal. Det finns många olika sådana program, men jag tänker bara nämna Kermit, som är ett fritt program som finns för de flesta datorer. Hör runt bland dina vänner om det inte möjligen är så att de har en Kermit som passar din dator (och då kan du troligen även få lite praktisk hjälp från dem också, vilket är bra att ha när man börjar). Skulle du inte hitta det, så kan vi ställa upp

Datorn , en terminal

med versioner för MS-DOS-datorer och Macintosh. Skicka bara in en formaterad diskett och ett extra frankerat kuvert med din adress på och ange vilken dator det är för, så ska jag se till att du får en lämplig Kermitversion.

Snabbt hoppar vi nu vidare med förut-sättningen att du har fått igång Kermit och har en ledig serieport i datorn med en passande kabel till modemmet.

Modemet??? Vad är det??? Jo, det är en burk som kopplas in mellan din dator och din telefon. Den ser till att omvandla de tecken som sänds ut på serieporten till toner som kan överföras på telenätet och tvärs om för det som kommer tillbaka från det modem du ringer upp. Det finns flera olika typer av

modem. Det finns de som klarar 300 bps (bitar per sekund), vilket motsvarar 30 tecken per sekund.

Modem? Vad är det?

Denna hastighet upplevs dock som mycket långsam. Det finns modems som klarar 1200 eller 2400 bps, och det finns de som är ännu snabbare. Men modemerna kostar mer ju snabbare de är. Det finns ett relativt billigt alternativ i form av 75/1200 modem. Med dem sänder man med 75 bps och tar emot med 1200. Nackdelen här är att man inte kan använda dem till alla datorer. För alla kan inte köra split speed, som man kallar det när man sänder och tar emot med olika hastighet. Lämpligen kontaktar du en bra datorbutik eller Televerkets försäljning för priser och mer information.

Nu börjar det spännande ögonblicket komma då vi tar all den här utrustningen i användning. Vi hoppas att allt är inkopplat på rätt sätt och startar Kermit, ställer in hastighet och vilken serieport viska använda på datorn (om du skickar efter en version från oss, så ska vi se till att du får med en enkel handhavandebeskrivning). När du har kommit så här långt, så ska du även ha läst igenom bruksanvisningen för ditt modem, så att du vet hur du använder det. Ring upp DIS Family på telefon 013-139473 och koppla in modemmet när basen svarar med en ton. Nu är det ca 15 sekunders väntan på att något ska hända på datorns skärm. Under denna tid kontrollerar DIS Family att det inte är någon annan bas som ringer upp för att lämna brev. Sedan kommer det tre rader med text, som visar att du har fått kontakt. Ytterligare några sekunder senare börjar det komma tecken på din skärm som ritar upp en bild av DIS-emblemet och ger dig lite information om hur du skriver ditt namn i basen. Det som du där ska observera, är att du inte kan använda svenska tecken som ditt namn i basen. Svara på frågorna om

Då kör vi igång, då!

förnamn och efternamn och hitta på ditt personliga lösenord. När du så småningom har kommit igenom och in till huvudmenyn (Main Menu) så kan du där ge kommandot A för att svara på några frågor eller så ger du kommandot M för att gå till meddelandearena. Prova dig fram. Det finns inget som du kan göra som trasslar till det för dig eller andra, för du kan alltid lägga på luren, så var inte rädd att prova lite olika kommandon. När du tröttnat för den här gången, ger du kommandot G för att koppla ner dig från DIS Family och avsluta samtalet för den här gången.

Låter det krångligt? Ja, att beskriva det hela i ord är inte så lätt. Och det är bara genom att använda basen, som du kan se vad den kan göra för dig i din släktforskning.

Välkommen i nätet och till DIS Family!

/BoK

I nästa nummer skall vi berätta mer om de meddelandearer som Bo Kleve nämnde. En area betyder ungefär ämnesområde och innebär en möjlighet att sortera inläggen i olika intresseområden. Exempel på areor som finns för närvarande är:

- 1 Fritt forum
- 2 MAIL till andra baser
- 3 DIS Family användning
- 4 DIS-styrelsernas area
- 5 Diskulogredaktionen
- 6 Privata brev
- 7 Släktforskning i allmänhet
- 8 DIS-programmens användning
- 9 Litteratur för/om släktforskning
- 10 DIS-konferensen
- 11 Efterlysning av släktingar

Om Du vill prova Dig fram så gör det, annars blir det som sagt en mera utförlig beskrivning i nästa nummer, som också behandlar DISNET, ett riksomfattande nät där DIS Family ingår. Det innebär att Du kan ringa upp en dator i Din närhet och ändå komma i kontakt med DIS Family och andra datorer med släktforskarinformation.

*Släktforskare håller kontakten
genom DIS Family på tel
013/139473*

Några exempel på meddelanden i DIS Family:

TO: *.*

FROM: Leif Wahlberg

SUBJECT: 0832 = mitt medlemsnummer i DIS.
Jo jag har varit med ett tag i föreningen men inte tillhört nån av de aktivare tyvärr (När Ewert J satte upp den första DIS-basen, var det tänkt att min - numera nere - Taurus Project skulle bli den andre).

Men jag fick nytt jobb i Katrineholm (kulturchef), så jag tog mitt pick och pack (nedpackad Victor V286 med tillbehör) och flyttade till Julita. Nu har jag fått lite tid att gå ut på linan igen. Har hunnit bli 47 år och jobbat i Flygvapnet, Linköpings högskola och universitet och Statstjänstemannaförbundet. Nu är jag således kommunaltjänsteman.

Intressena är ju också lika mångskiftande som bakgrunden. Datateknik förstås, kultur också (i de allra flesta tappningar), teknik och natur. Fritiden - när det blir nån - går åt till datorn, trädgården och skapande verksamheter som måleri och foto.

Jag hade en Opus-bas uppsatt 1,5 år i Stockholm (Taurus Project) och den skall komma upp igen.

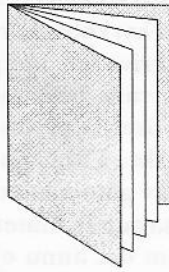
SUBJECT: Sailing, sailing (Goteborg to New York)
From: karen@randvax.UUCP (Karen E. Isaacson)
Subject: Sailing, sailing. (Goteborg to New York)
Date: 29 Mar 89 23:19:59 GMT

I posted a question a month or so ago asking if anyone knew how long it took in about 1883 to travel from Goteborg, Sweden, to New York. I wanted to learn when my grandfather had arrived here, but didn't want to read more microfilmed ship passenger lists than I had to. I already had his departure date.

In case anyone else was curious about this, here's what I learned. One netter wrote me about a relative of his who made the trip in 1880. She went from Goteborg to the east coast of England, took a train to Liverpool, and then a ship to New York. The trip took her twenty days. This narrowed down the time frame I was searching so that I found my grandfather on the very first microfilm I ordered. He made essentially the same trip in the fall of 1883 (even the same steamer from Goteborg to England!) -- it took him fifteen days.

Now if I could just learn when my uncooperative Germans caught the boat!!!

--
Karen E. Isaacson
karen@rand.org
{...}!vortex!randvax!karen
{...}!hplabs!sdcrcf!randvax!karen

SLÄKTDATA PÅ ENGELSKA

I en insändare i DISKULOGEN nr 16 tar Sven Johansson i Halmstad ett lovvärt initiativ, när han påbörjar en svensk-engelsk genealogisk ordlista. Samtidigt påpekar han svårigheten att hitta de rätta engelska översättningarna till våra speciella släktforskarord.

Jag översätter också notiskommenatrer och levnadsbeskrivningar till engelska för att producera antavlor och släkttavlor åt anförvanter i Amerika, och nog möter man problem och har behov av hjälp.

Ett bra hjälpmedel, som kanske inte är så allmänt känt, är boken *Cradled in Sweden* av Carl-Erik Johansson, utgiven av Everton Publishers Inc, Logan, Utah, USA. Författaren är professor i släktforskning i Utah, och hans bok är en utförlig handledning för engelsktalande i konsten att släktforska i svenska källor utan att behärska svenska språket.

I denna bok finner man bl a engelska motsvarigheter till sådana tekniska ord som födelsebok, vigsellängd, husförhörslängd, flyttningsattest, generalmönsterrulla, dombok, brukare, bergsman, åbo, undantagsman, där inte ens Stora svensk-engelska ordboken är till hjälp.

Födelsebok - birth record
 Lysningslängd - bann record
 Vigsellängd - marriage record
 Dödbok - death record
 Husförhörslängd - clerical survey record
 Inflyttningslängd - moving in record
 Flyttningsbetyg(-attest) - moving out certificate
 Generalmönsterrulla - general muster roll
 Dombok - court records
 Häradsrätt, tingsrätt - district court
 Hovrätt - court of appeal

Boken avslutas med en ordlista som till stor del innehåller enkla ord som fader, barn, dag, år, ålder - men därtill får man hjälp med hammarsmed, salpeter, sjudare, frälsegård, rusthåll och rådsturätt.

Hur skall man formulera ett sidhuvud till en ansedel, antavla eller stamtavla? I Salt Lake City har jag hittat blanketter och formulär som varit till hjälp. Ansedel kallas där Family Group Record eller Family Unit Chart. För antavla i trädform kan man använda uttrycket Pedigree Chart eller Ancestor Chart. Antavla i tabellform kan också rubriceras Ancestor Chart eller t ex Per Strandbergs Ancestors. Som sidhuvud till en stamtavla i träd- eller tabellform skulle man också kunna ha Descendents of Jacob Olofsson.

Ord för sjukdomar kan vålla problem, om man inte är tillräckligt självkritisk. När man i handboken Svenska sjukdomsnamn i gångna tider av Gunnar Lagercrantz ser att nervfeber är detsamma som tyfus, tror man lätt att man kan ange dödsorsaken som typhus, men en kontroll i ordboken visar att det betyder fläckfeber, och att det rätta ordet är typhoid. Om man vill återge trånsjuka med tbc, säger lexikonet att engelskan här använder T.B.

Svårigheten att finna en adekvat översättning till engelska beror ju ofta på att begreppet eller företeelsen i fråga inte är bekant utanför Sverige. Här får man välja mellan två vägar:

Det ena sättet är att låta ett enklare och allmännare ord täcka även mer speciella betydelse i svenskan. Inte bara bonden och jordbrukaren blir farmer, utan också åbon, och både för t ex härad, tingslag, pastorat och rote måste district komma ifråga. Rådsturätt kan helt enkelt kallas City Court.

Den andra metoden är att ta till en beskrivande översättning, dvs om inte datorn piper för att notisraden blir för lång. Professor Johansson ger några exempel i sin ordlista:

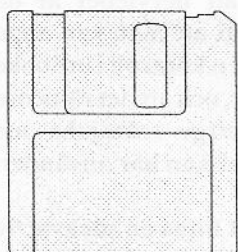
Kyrktagning - introduction into the church
 after childbirth
 Rusthåll - farm equipping a soldier or a
 cavalryman
 Sexman - parish custodian or caretaker
 Undantagsman - previous farmowner living
 on pension from his former farm

Slutligen vill jag påminna om skillnaden mellan brittisk och amerikansk engelska. Liksom Sven Johansson har jag översatt torpare med crofter, men bara tills jag förstod att ordet inte förstods av USA-släktingar. Det brukas i Skottland och täcker ett begrepp där men kräver en förklaring i Amerika. En syssling i Kalifornien föreslog översättningen share-

cropper som närmast i betydelsen till torpare. Visserligen ger en share cropper en del av sin skörd till markägaren för rätten att bo och odla på hans mark, och inte dagsverken som torparen. Men ordet förstås av en amerikan och anger ungefär rätt nivå på den sociala rangskalan. Alternativet är att berätta för sin amerikasläkting på vardagsengelska vad en torpare var och hur han levde.

Esbjörn Hallböök, Jönköping

Ytterligare synpunkter till den omnämnda notisen i DISKULOGEN nr 16 finns i Allan Palmgrens insändare längre bak i DISKULOGEN. (red.s anm.)

PLF - DATABAS FÖR KALMAR LÄN

År 1984 påbörjade en släktforskargrupp i Oskarshamn ett försök att rekonstruera en svårsläst husförhörlängd genom att registrera födde, vigde och döde. Projektet växte och så småningom bildades föreningen Person- och lokalhistorisk forskarcentrum (PLF) i Oskarshamn. Jag hade äran att delta i en välorganiserad kurs om registrering av kyrkoböcker och beskrivning av deras databas.

PLFs databas består av registrerade kyrkoböcker från det att kyrkoböckerna började föras fram till 1900. De församlingar som är helt klara och inmatade i databasen ligger i mellersta Kalmar län, i Oskarshamnstrakten, men ambitionen är att täcka hela Kalmar län. Databasen utökas kontinuerligt allt eftersom material kommer in. Registreringsarbete har påbörjats i de flesta församlingarna. För närvarande finns 55 församlingar helt eller delvis i databasen, 250 000 födelse-, 70 000 vigsel- och 125 000 dödsnotiser. Materialet finns samlat på en hårddisk och omfattar ungefär 40 Mbyte.

Metodik

Registrering av kyrkoböcker sker i två steg. Första steget är att läsa kyrkoböckerna på mikrofilm eller mikrokort och skriva ner uppgifterna på papper. Avskriften skall vara bokstavstrogen. Andra steget är skriva in notiserna på disketter. Därefter skall kontrolläsning ske. Eftersom kontrolläsning kräver en van läsare av gamla handstilar, är det en eftersläpning på denna punkt. Materialet ligger med på databasen även om det ännu ej är kontrolläst. Registreringsarbetet sker antingen enskilt eller, vilket kanske är vanligast, i grupp i studiecirkelform. Man registrerar de viktigaste uppgifterna såsom namn, titel, ort och ev ålder för de berörda personerna. Tyvärr använder man begränsade fält, vilket gör att man ibland får förkorta titel och i vissa fall även namnet. Projektet har finansierats genom att man har sökt bidrag från stiftelser och från berörda kommuner. De sistnämnda får även tillgång till kronologiska utskrifter av aktuella församlingar.

Datastruktur

Efter att ha försökt använda olika registerprogram, kom man fram till att det var bäst att använda vanliga textfiler. Nackdelen med registerprogrammen, var att materialet tog stor plats med mycket tomrum, samt att sökningar tog relativt långt tid. Genom att lägga materialet i en textfil med en notis på varje rad och kolon mellan fältet, sparar man på hårddiskens utrymme. Vidare kan man använda det snabba DOS-kommandot FIND för sökning. Find söker efter den bokstavskombination man anger, och listar alla rader som innehåller bokstavskombinationen. Att söka igenom hela databasens över 500 000 notiser tar lite drygt 10 minuter. För att man inte alltid skall behöva söka igenom hela basen, är materialet uppdelat på olika textfiler efter typ av längd, århundrade och socken. Man kan till exempel söka i filen för födde på 1700-talet i Döderhult, och då tar sökningen bara några sekunder.

Exempel på sökningar

Jag provade att söka efter personer med namnet Kastman, då jag har forskat på denna släkt. Som sökord valde jag astman för att även få Castman med C. Det fanns ca 150 notiser, där alla hette Kastman eller Castman, dvs. sökningen lyckades väl. Jag var också intresserad av en släkt Mörck/Mörk. När jag sökte på namnet Mörk, fanns det förvisso någon enstaka Mörk, men desto fler orter som hette Mörkvik, Mörkhult eller Smörkullen. Eftersom sökningen görs på raderna som sådana går det inte att skilja på fälten. Genom att söka på Nils och Kullen samtidigt fick jag med en Nils Nilsson i Kullen, Vena sn och hans barn.

Diskussion

Fördelarna med att använda en databas, är att det är lätt att lägga till och ändra i uppgifterna allt efter hand som det är aktuellt. Nackdelen är att man måste äga eller ha tillgång till dator och databas för att kunna få tag i uppgifterna. När materialets omfattning blir så stort som 500 000 notiser är det emellertid svårt att trycka det på papper. Skulle man kunnaskriva en notis per rad skulle det ändå bli 8 000 A4-sidor eller 50-100 mikrokort.

Att lagra materialet i text-filer och söka med FIND är enkelt och genialiskt. Om någon forskare är intresserad av vissa socknar, skulle man enkelt kunna kopierade aktuella filer på diskett, och på det sättet sprida materialet. Använder man registerprogram, kan det vara bökigt med att kopiera delmängder eller inte tillåtet att kopiera själva programmet. Det skulle dock vara intressant att testa ett relationsdatabasprogram både med avseende på snabbhet och minnesåtgång. Fördelen med att söka via databas är att man får alla fynd utskrivna på en datalista. Nackdelen är att det i vissa fall kan vara svårt att finna ett lämpligt sökord, som bara ringar in det man vill söka. Skriver man ett för snävt sökord, kan man missa notiser utan att veta om det. Om man jämför med projekt Claes finns det många likheter och vissa skillnader. Inom båda projekten sker bokstavstrogen registrering och kontrolläsning, vilket är mycket viktigt ur kvalitetssynpunkt. Tyvärr sker ingen konsekvent namnnormering i något av projekten, vilket medför att man alltid riskerar att missa uppgifter pga stavningsavvikelser.

Projekt Claes har presenterat materialet sorterat på flera sätt i tryckt form, medan PLFs material endast finns på databas för sökning. Projekt Claes material är alltid kontrolläst då det kommer i tryck. Det innefattar också lite fler perifera uppgifter i mån av förekomst. I PLFs databas förekommer ofta förkortningar av titlar och ibland även av namn pga platsbrist, vilket jag tycker är olyckligt. Om man skall använda förkortningar, skall de användas konsekvent och inte införas förrän vid normeringen. Slutligen kommer vi till frågan hur material på databas skall spridas. Idag kan man få uppgifter ur PLFs databas genom att ringa en eller ett par personer som har tillgång till basen, och muntligt eller skriftligt få besked på vilka uppgifter som finns. Det

gör att tillgängligheten får anses vara begränsad. Man tycker inte det är aktuellt att göra basen tillgänglig via modem, då detta anses vara för dyrt för den enskilde användaren. Skall man sprida materialet på diskett, går det åt ca 150 disketter (à 360 kByte).

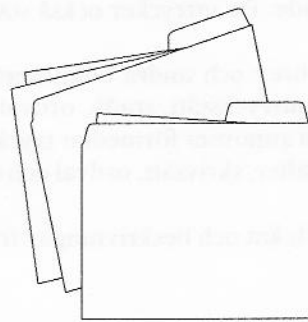
Det är också rätt känsligt att få tillgång på material via databaser, dvs. den som har matat in databasen vill inte släppa den ifrån sig utan vida-re. Detta gäller inte minst de demografiska databaserna, som tas fram vid universiteten. I detta sammanhang utgör mormonernas International Genealogical Index (IGI) ett föredömligt exempel på ett omfattande material, som sprids på mikrokort till själv-kostnadspris (ca 1 kr/st).

Sammanfattning

PLFs databas är ett mycket intressant projekt. Man har lyckats engagera många släkt-och bygdeforskare i registreringsprojektet. Man har prövat att använda en databas för ett större material och funnit att den bästa systemlösningen är att låta databasen ligga i textfiler och söka med FIND i DOS-et. Att söka i en databas har både fördelar och nackdelar. Slutligen skulle det vara intressant att få igång en diskussion om hur man skall göra databaser mer tillgängliga och vilka etiska regler som skall gälla.

Den som är intresserad av att bidra till eller ta del av PLFs material, kan skriva till Person- och lokalhistoriskt forskarcentrum, Box 23, 572 21 Oskarshamn för ytterligare information.

Olof Cronberg

DISGEN - Oumbärligt för den moderne släktforskaren! Finns för ABC-, IBM- och Macintosh-datorerna. Pris: 500:- Säljes endast till DIS medlemmar! Lämna namn och adress och begär mer information på telefon 013 - 14 90 43, tel.svarare - öppen dygnet runt!

Svartvit papperskopia fångad med 400 punkter/tum, utskrift med 300 punkter/tum, dvs bilden är något förstorad.

BILDHANTERING I SLÄKTFORSKNINGEN

En bild säger mer än tusen ord!

Ett ofta använt och ibland lite slitet uttryck som dock innehåller en outslitlig sanning. Det en bild kan förmedla kan ibland inga ord uttrycka. Inom släktforskningen, och i många andra sammanhang också, betyder det mycket att låta bilder ledsaga text. Vad är ett släkträd eller en antavla utan någon bild på åtminstone någon inblandad? Självklart har vi alla som släktforskar ett stort material av såväl foton, födelseannonser, bouppteckningar, kartor mm som tillsammans med våra nedskrivna släktdata utgör en helhet som man på något sätt skulle vilja knyta samman lite bättre.

Foton och filmer speglar fakta om miljöer, standard och mode. De uttrycker också stämningar och känslor.

- Handskrivna brev och andra dokument återger känslor, tankar, uttryckssätt, språk, ordval mm.
- Trycksaker och annonser förmedlar trycktekniska stilar och typografier, skrivsätt, ordval och utformningar.
- Litteratur ger fakta och beskrivningar från skilda områden.

Våra arkiv består av fotoalbum, negativalbum, tavlor och porträtt, pärmar och mappar, original och kopior, filmrullar och video, mikrofilm och mikrokort. Allt detta är också en del av vår släkt-databas.

För att kunna knyta allt detta material till den datorlagrade formen av information som vi t ex bygger upp med hjälp av DISGEN idag, behöver vi en metod att avbilda originalmaterial och infoga detta i den löpande texten.

Bildläsaren

Verktyget för denna metod heter BIDLÄSAREN, eller SCANNERN som den lite vårdslöst kallas på svengelska. Med en bildläsare kan en dator läsa en bild och i sitt minne lagra ett antal punkter som representerar den lästa bilden. Med olika program kan sedan bilden skrivas ut med hjälp av antingen en dyrare laserskrivare eller en billigare matrissskrivare. Kvaliteten på återgivningen av originalbilden är beroende av hur många punkter som datorn lagrar för varje bild och hur många punkter skrivaren kan återge.

Bildläsaren har funnits i ett antal år, tekniken är alltså inte ny. Men tekniken har överförts till nya produkter som gjort det intressant att börja analysera dessa ur en amatörforskares vinkel.

Det finns grovt sett tre typer av bildläsare som behandlar sina original på lite olika sätt.

Den första typen av bildläsare fungerar ungefär som dagens telefax-utrustningar. Man matar in ett pappersark i en springa och bildläsaren slukar arket med bilden på. När bilden sedan kommer ut i andra ändan har datorn läst originalet. Denna metod passar bara enkla pappersark som tål att vikas eller böjas.

Den andra typen av bildläsare kallas planbäddsbildläsare. Här lägger man sin bild mot en glasskiva och lägger på ett lock. Sedan rör sig hela glasskivan över den optiska läsaren precis som vissa kopieringsmaskiner fungerar. Denna typ av läsare passar utmärkt till styvare saker som bundna böcker, foton mm.

Färgkopia på papper, fångad och utskriven med 300 punkter/tum.

Den tredje bildläsaren är handläsaren - en liten behändig bildläsare som man för hand sveper över sin bildyta. På undersidan sitter en optisk läsustrustning och en rulle som känner rörelsen hos läsaren. Med handläsaren kan man fånga bilder (och text) ur tidningar, kopiera avsnitt från den gamla sockenkartan, mm. Ja, man kan med en portion uppfinningsrikedom också fånga innehållet på negativ och dia. Eller varför inte en gravyr på en tallrik eller ett virkat mönster på en duk. Här kan föremålet vara hur stort och klumpigt som helst, med den lilla bildläsaren kan man fånga detaljer av intresse.

Det är väl inte utan att denna lilla handapparaten lockar fantasin ...

Färgbilder från negativ är lite svårångade. Man måste ersätta bildläsarens eget ljus med en bakgrundsbelysning. Men en viss känsla för motivet får man ändå...

NÅGRA TEKNISKA DATA

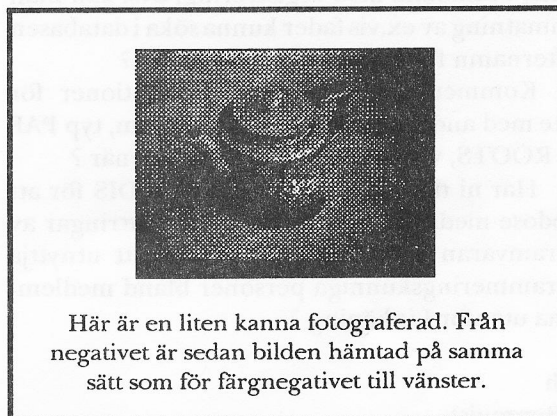
En bildläsare bygger på en optisk princip. Från en ljuskälla i bildläsaren sänds en smal ljusspalt ut som får svepa över bilden. I apparaten sitter också en tät rad med elektro-optiska element, små fotoceller som förmår mäta det reflekterade ljuset från bilden. De svarta delarna på bilden ger mindre reflexer till fotocellerna än de vita. Läsaren förmår till och med att mäta olika svärtningsgrader.

Allt eftersom den smala ljusspalten sveper över bilden, fångas ett antal bildpunkter upp och lagras i datorn. I dag är det vanligt att lagra mellan 100 och 400 punkter per tum, dvs ca 4-16 punkter per mm. Detta betyder alltså mellan 1600 och 25 000 punkter per cm². Dyrare utrustningar klarar över 1000 punkter per tum. Ju fler punkter per tum, desto större förutsättningar att få en bra bildkvalitet på kopian. Men det kostar också utrymme i datorn att lagra bildpunkterna.

Olika typer av grafikprogram kan sedan hantera denna bildinformation. Du kan redigera, klippa ut och förminska eller förstora bilden. När du är färdig för utskrift, kan du välja med vilken täthet (antal punkter per tum) du skall skriva ut bilden med. Med ett större antal punkter per tum vid utskrift än vid inläsning kommer bilden att förminskas, och vice versa.

Hur stora och små bilder kan man då fånga, undrar du säkert. Ja, med de båda första typerna kan man typiskt avbilda A4 format. Med den mindre handläsaren klarar man ca 1 dm i bredd (man för den vertikalt över ytan). Med två vertikala svep kan du fånga en hel A4-sida. Bildläsningsprogrammet hjälper dig att klistra ihop de båda bildremorna. Men med handmodellen skall man nog ändå inte arbeta med större bilder än i storleksordningen 10-20 cm på bredd och höjd.

Illustrationerna i artikeln är fångade med en handläsare av märket GeniScan 4500. Denna kan läsa med 105 mm bredd och ansluts till datorn via ett speciellt anslutningskort. Utrustningen tillsammans

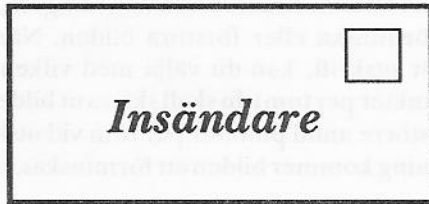
Här är en liten kanna fotograferad. Från negativet är sedan bilden hämtad på samma sätt som för färgnegativet till vänster.

med ett bildläsningsprogram, ett grafikprogram samt ett enklare OCR-program (för optisk textläsning) kostar idag (dec 1989) ca 2600:- + moms.

Bildläsningsprogrammet arbetar med lagringsformatet .TIF format (Tag Image File Format). Programmet kan också skapa bildfiler på andra format nämligen: .MSP (Microsoft Paint) och .PBX (PaintBrush). Bilder med alla dessa format går att ta in i t ex Aldus PageMaker (med vilket Diskulogen är producerad).

En utvärdering av bildläsarens möjligheter pågår och vi kommer att ge mer information i senare nummer av DISKULOGEN.

Björn

Till Diskulogen

Vi är en grupp släktforskare med hemvist i trakten av Säffle. Vi har träffats några gånger för att diskutera släktforskning och datorer. Flera av oss är medlemmar i DIS och använder DISGEN.

Vi undrar nu följande :

När beräknas nästa DISGEN-version (för PC och/eller ABC) komma och vad kommer den att kosta ?

Kommer även nästa version att kräva (minst) dubbel inmatning av alla relationer ?

Kommer det att läggas in funktioner för sökning i samband med registrering, dvs. kan man vid inmatning av ex. vis fader kunna söka i databasen på efternamn för att leta fram rätt fader ?

Kommer det att läggas in funktioner för utbyte med andra släktforskningsprogram, typ PAF eller ROOTS, via GEDCOM och i så fall när ?

Har ni tillräckliga resurser inom DIS för att tillgodose medlemmarnas krav på förbättringar av programvaran eller kan ni tänka er att utnyttja programmeringskunniga personer bland medlemmarna utanför Linköping ?

M v h
Jan Bergquist

Svar till insändare

Jan Bergquist i Säffle har ställt några frågor om kommande DISGEN som jag skall försöka besvara.

Nya versioner av DISGEN version 3.5 och ABC-versionen utkommer i den mån allvarliga fel behöver rättas.

DISGEN version 5.0 för PC är under utveckling. Eftersom det arbetet bedrivs på fritid så kan någon bindande tidplan inte lämnas. Ambitionen är dock att vara klar till efter sommaren och då skall ordentlig test hos några stycken användare ha genomförts.

Priset har ännu inte bestämts. Vi har dock sagt att byte från gamla versioner till 5.0 skall vara rabatterat.

Jag vill i det här sammanhanget understryka att de som tänker skaffa DISGEN inte skall vänta till 5.0 kommer utan köpa befintlig version. Som sagt kommer byte att vara rabatterat och de data man matat in kommer att kunna föras över till 5.0.

Inmatning av relationer i 5.0 kommer att ske automatiskt genom att grafiskt ange den önskade relationen. Om man inte vill behöver man inte själv skriva in någon relation alls.

Sökningsfunktion kommer att finnas.

Möjlighet att läsa och skriva GEDCOM-format kommer att finnas.

Frågan om programmeringshjälp har varit uppe tidigare. Jag har, bland annat här i Diskulogen, framfört mina synpunkter på detta. Kortfattat består problemet i samordning och kommunikation mellan olika utvecklare på olika orter då man arbetar med samma eller nära kopplade programavsnitt.

Den lösning jag ser på problemet är att definiera ett programmeringssnitt till de centrala rutinerna i DISGEN, som exempelvis läsning och skrivning av flockfiler. På det sättet kan programmeringsintresserade lättare göra tillägsprogram av olika slag, andra typer av utskrifter, osv.

Det är självklart att DIS bör utnyttja programmeringsresurser var de än kan finnas, men det måste ske på ett sätt som ger vettiga arbetsformer och ett gott slutresultat.

Lars Blomberg

SLÄKTFORSKARTERMER PÅ ENGELSKA

(se Diskulogen nr 16, sid 12)

Ett lexikon av det slag Sven Johansson efterlyser är faktiskt redan på väg sedan någon månad. Det omfattar nu omkring 1000 uppslagsord, plus ett sökprogram. Det blir antagligen enklast att distribuera det i form av en gratis kopierad diskett. Jag återkommer härom sedan saken blivit klar inom DIS-Väst.

Orden i Svens lista finns med, och det här är vad vårt lexikon säger:

backstuga	cottage, cabin
bouppteckning	inventory of estate
dräng	farm-hand, servant, hind (ålder. UK)
fattighjon	pauper, poor-house inmate
fattigstuga	poor-house
gästgivargård	inn
inhyses (person)	lodger
piga	servant-girl, servant- woman, maid
socken	parish
sockenskräddare	parish tailor
statare	statare (farm worker with allowance paid in kind)
tjänstefolk, -hjon	servants
torp (litet arrende)	croft
torpare	crofter (paying rent with work)
torpstuga	(crofters) cottage
utfattig (pers i kyrkobok)	pauper

Allan Palmgren, Lerum

HANDLEDARKURS I DISGEN

Björn Molin i DIS-VÄST hade tagit initiativ till en överkurs i DISGEN-användning för hugade utbildare och informatörer i den västra regionen. Denna kurs förlades till TBV:s lokaler i Varberg helgen 30 okt - 1 nov. Utöver Björns själv, var följande väl utvalda DISGEN-användare med:

Stig Rahm,	Uddevalla
Kjell Weber,	Torslanda
Karl-Erik Friman	Borås
K-G Junhall,	Kinna
Sven Johansson,	Halmstad
Roger Björkstam,	Kungälv
Bertil Tuneryd,	Varberg

Med den ypperliga geografiska spridning som dessa kursdeltagare har, kommer DISGEN-användarna i Västsverige att ha experthjälp inom nära räckhåll var de än bor. Efter en tuff helg med både MS-DOS och DISGEN tror jag att Du kan få dina frågor besvarade.

Självklart står vi program-makare till disposition även i fortsättningen, men en viss slussning av frågorna till dessa rådgivare är naturligtvis en värdefull avlastning för oss.

Vi planerar motsvarande kurser på andra håll, men tidpunkter är ännu inte fastlagda.

Björn J

DISGEN-KURS i LUND

Helgen 21-22 oktober hölls en kurs i DISGEN för 15 sugna DISGEN-användare. Några av deltagarna hade inte DISGEN tidigare utan fick möjlighet att förse sig med egna disketter vid kurstillfället. Eftersom lokalen var i minsta laget, avsedd för 10-12 personer fick vi trängas en del. Men detta invercade inte på stämningen.

Under pauser och lunch diskuterades också eventuell sydsvensk region/lokal-förening. Det var dock för tidigt att utse någon initiativtagare. Tankarna finns och när dessa har mognat kanske någon vill dra ett strå till stacken.

Eftersom sammankomsten i första hand avsåg utbildning i DISGEN, låg frågan om programstöd och erfarenhetsbyte i programanvändning närmare till hands. En av deltagarna, Paul Lindström från Malmö (medlem nr 1094), erbjöd sig att vara en hjälpsam hand åt de sydsvenska DISGEN-användarna vid dator- och programproblem.

Björn J

Bild kopierad ur 'Hallandsbygd' 1983-84.

NYA MEDLEMMAR

1276	Lars Dahlén	DALS LÅNGED
1277	Harald Örbeck	FREDRIKSTAD NORGE
1278	Håkan Gunnarsson	SUNDSVALL
1279	Rolf Öresjö	MOTALA
1280	Bertil Jonsson	VÅRGÅRDA
1281	Eric Wiklund	UPPSALA
1282	Karl Erik Andersson	KIRUNA
1283	Claes Göran Isacson	GÖTEBORG
1284	Anders Bergman	UTTRAN
1285	Lars-Olof Hansson	LUND
1286	Ulla-Stina Ivarsson	GLENNINGEBRO
1287	Gustaf Alstergren	SUNDSVALL
1288	David Axelson	HALLSTAHAMMAR
1289	Martin Persson	UDDEVALLA
1290	Olof Juell-Skielse	STRÄNGNÄS
1291	Jan Knutsson	NORRKÖPING
1292	Karl-Gustav Kjellberg	TOLLARP
1293	Leif Danielsson	NYKÖPING
1294	Gertrud Lundqvist	LJUSDAL
1295	Christer Olsson	ALINGSÅS
1296	Sture Törby	MALMÖ
1297	Inga-Lisa Hallenborg	JÖNKÖPING
1298	Erling Carlén	SÖDERTÄLJE
1299	Anders Sjölund	TÄBY
1300	Uno Hedin	HEDE
1301	Tommy Nilsson	OSBY
1302	Malcolm C. McDonald	KVISSLEBY
1303	Anders Skogemyr	KRISTINEHAMN
1304	Bengt Engstedt	ENSKEDE
1305	Monica Svenske	KNIVSTA
1306	Bengt Stridfeldt	KORSKROGEN
1307	Håkan Asmundsson	LINKÖPING
1308	Jan Gårdman	VIKBOLANDET
1309	Birgitta Strandberg	LINKÖPING
1310	Lars Farde	SOLLENTUNA
1311	Inger Öberg	FLEN
1312	Hans Gustavsson	GNESTA
1313	Inger Malm	NÄRPES FINLAND
1314	Gunnel Axelsson	FORSHAGA
1315	Per Marklund	LULEÅ
1316	Torkel Wadman	SOLNA
1317	Zenita Brandin	HÖRBY

1318	Iver Lykke	FREDRIKSTAD NORGE
1319	Gunila Stjärnstedt	SUNDSVALL
1320	Leif Lindahl	NORA
1321	Lars Romild	MÄRSTA
1322	Hugo Almqvist	UPPSALA
1323	Sven Kruse	OXIE
1324	Bengt-Olof Joakimsson	TABERG
1325	Roland Bexander	SALTSJÖ-BOO
1326	Lars-Gösta Johansson	NORRKÖPING
1327	Guðrun Dahlström	GUSTAFS

AV DIS-VÄST VÄRVADE

2010	Thomas Holmstrand	VÄSTRA FRÖLUNDA
------	-------------------	--------------------

AV DIS-ÖST VÄRVADE

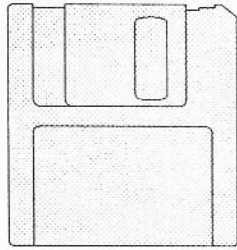
3011	Ingmar Berthelsen	SALTSJÖ-BOO
3013	Alf Ridenfeldt	VÄLLINGBY
3014	Henry Stråle	ESKILSTUNA
3015	Lars Thörne	LIDINGÖ

Hjärtligt välkomna allihop till DIS!

Enkäten på inbetalningskortet

Här är några förklaringar till de uppgifter vi önskar att Du ger i enkäten.

DISK.STOR	avser diskettformat i tum
KAP	avser antal kb
SKRIVARE	mtx = matrisskrivare las = laserskrivare
DG.VERS	avser DISGEN-version enligt huvudmenyn
IND i DG	avser antal inmatade individer med DISGEN

Var rädd om dina data

Att lära sig hantera en dator på ett riktigt sätt tar flera år, och skall man dessutom lära sig att kunna förändra systemet i datorn, behöver man ofta dessutom gå ett antal kurser, för att inte spolia det arbete man lagt ner.

Bland datorintresserade släktforskare finns av naturliga skäl både helt okunniga, amatörer, ganska kunniga såväl som helproffs på datorer. Sjävfallet är det positivt, att datorintresserade lär sig mycket om sina anläggningar och hur de arbetar. Problem uppstår dock emellanåt, och då främst när de ganska kunniga skall sprida sina kunskaper till de helt okunniga och amatörerna.

I många fall är det inga farliga kunskaper, som lärs ut, men i bland lyckas en del direkt farliga kunskaper förmedlas via tidskrifter, som kommer datorintresserade släktforskare tillhanda. Då menar jag naturligtvis inte farliga för för den ivrigt läsande släktforskaren, utan farliga i den bemärkelsen, att den vetgirige släktforskaren kan förstöra resultatet av mödosamt nedlagt arbete. Risker är ju inte så stora, om det finns diskett-backuper på det nedlagda arbetet, men det kostar alltid mycken möda och en massa tid, om man ger sig in på att börja laborera med systemet och med minnesareorna, främst på hårddisken.

För en kort tid sedan läste jag i en sådan tidskrift, hur man skall byta upp sig till en senare version av DOS, men det som författaren lär ut, är ofta både onödigt och mindre lyckat. Enligt artikelförfattaren kan man bara byta upp sig till en senare version genom att formatera om hårddisken, och detta är som sagt ofta inte ens nödvändigt.

För det första finns det flera varianter av DOS, bland vilka de vanligaste är IBM-DOS, MS-DOS och PC-DOS. Om man vill byta version, är det bäst att byta till samma DOS som man redan har, eftersom dessa oftast direkt går att ersätta, utan några omformatteringar av hårddisken, eftersom de då ofta rymms

på samma plats på hårddisken. I vissa fall hjälper också den senare versionen till med att ge plats åt systemfilerna, om man använder samma DOS.

Det allra väsentligaste är dock, att man har tillgång till de disketter, som rymmer den senare versionen. Detta är nödvändigt, eftersom den nya versionen för det mesta inte kan använda sig av de gamla kommando-filerna, utan måste ha de filer, som hör till den nya versionen. Det motsatta fallet går alltså inte heller, det vill säga att man lägger in nya kommando-filer på en hårddisk med en gammal systemversion.

Är du nu helt säker på att du vill byta version, sätter du in diskett 1 med den nya DOS-versionen i diskettfack a, och skriver:

A:

När prompten sedan säger A>, skriver du:

SYS C:

Den nya DOS-versionens systemfiler förs då över till hårddisken, om det finns plats för dem, och när sedan arbetet är klart, och prompten visar A> igen, skriver du:

COPY COMMAND.COM C:

Om du nu har dina kommando-filer i ett särskilt directory (till exempel \DOS eller \SYSTEM, skriver du därefter:

REPLACE A:*.* C:\DOS(eller SYSTEM) /R

Har du däremot alla dina DOS-filer i root-biblioteket (vilket är mindre bra än att ha dem i ett särskilt directory), så skriver du bara:

REPLACE A:*.* C: /R

Upprepa detta med alla disketterna, som innehåller de nya kommando-filerna, och du har bytt upp dig till en ny version av DOS.

Skulle den nya versionen inte få plats över den gamla, så måste man formatera om hårddisken, vilket i princip betyder en hel nyinstallation av den nya versionen. I vilket fall som helst, så måste du se till att du har back-up på allting på hårddisken, innan du börjar experimentera med versionbyten eller andra ingrepp i systemet eller på hårddisken.

Naturligtvis tar alla, som arbetar med hårddisk, back-up på sina filer på hårddisken, och hur man gör detta skall vi återkomma till vid ett annat tillfälle.

Janne Dahl